

PROGRAM AZ
ÁLDOZATOKÉRT
ÉS A TETTESEKÉRT

T á m o p - 5 . 6 . 3 s z a k m a i h í r l e v é l

Csoportvezetési ismeretek képzés tapasztalatai

2013. július 29- 2013. augusztus 2. között a Nemzeti Munkaügyi Hivatal szervezésében a Danubius Hotel Flamenco szállodában került megrendezésre a Csoportvezetési ismeretek című tréning.

Az öt napos tréningen részt vettek a projektfelelősök, a reintegrációs tanácsadók, az utógondozó koordinátorok, illetve a megvalósító szervezetek projektvezetése.

A képzés helyszíne kiváló körülményeket teremtett a tanulási folyamathoz, a szállás és étkezés minden igényt kielégített.

A képzési hetet Jurák Erika (NMH) nyitotta meg. A szak-

mai megvalósítók nyolc kiscsoportban dolgoztak egységes tematikával, párhuzamosan.

A tematika végig kísérte a csoportalakulás folyamatát, dinamikáját, így a résztvevők megélhették sajátélményű tanulásként az elméleti ismeretek tükröződését, a gyakorlatban. A trénernek által összeállított változatos gyakorlatokkal, feladatokkal saját élményt szerezhetünk a csoport strukturalódásáról, a különböző csoportszerepekről, a csoportfejlődés folyamatáról és szakaszairól.

A csoportok heterogén összetételűek voltak, amely sokszínűséget hozott a csoport tör-

ténéseibe. A heterogenitás abban az értelemben értendő, hogy eltérő munkakörben, különböző bv. intézetben dolgoznak, különböző szakmai végzettséggel, csoporttapasztalattal és csoportvezetési gyakorlattal rendelkeztek a csoporttagok. Ez a kezdeti sokféleség a képzési folyamat során mégis homogén csoportműködést, kiváló együttműködést és jó kapcsolatokat alakított ki.

A zárónapon megfogalmaztuk azokat a tanulságokat, amelyek elősegítik a személyes, szakmai hatékonyság fejlődését, a teambeli együttműködést.

A tartalomról:

- Csoportvezetési ismeretek képzés tapasztalatai
- Csoportos foglalkozások megtartása a bv. Intézetekben
- Fiatalkorúakkal végzett munka
- Családi kapcsolatok helyreállítása
- Együttműködések a projektmegvalósításban
- Közelgő események

Csoportos foglalkozások megtartása a bv. intézetekben

A büntetés-végrehajtási intézetekben a csoportos foglalkozások megtervezése, megszervezése és azok levezetése speciális feladatokat, speciális ismereteket kíván a csoportvezetőktől. Legalább is eltérőeket az általában vett, egymásra épülő csoportfoglalkozásokhoz képest, amelyek akár fiatalokból, felnőttekből vagy munkahelyi kollegális viszonyban lévő tagokból álló csoportoknál megszokottak, feltételezhetőek.

Kriminálpedagógiai tanulmányaim során és azt követően lehetőségem volt különböző csoportfoglalkozások vezetésére, kezdődően az értéktartó csoportfoglalkozástól (tanulóknak, fiataloknak álta-

lános iskolákban és szakközépiskolákban), életúttervezésen át (hajléktalanszállón) a konfliktuskezelésig.

A bv intézetben a különleges fogvatartotti populáció és a helyi szabályozók határozzák meg a csoportfoglalkozások kereteit.

Legelső lépésnél el kell dönteni, hogy mely készségeit szeretnénk fejleszteni az ügyfeleknek, és erre alapozva érdemes összeállítani a csoportfoglalkozások tematikáját, amelyet a szakmai vezetők jóváhagyása után az illetékes bv vezetőnek is szükséges bemu-

tatni. Ezt követi a csoporttagok kiválasztása. A TÁMOP 5.6.3-as program megalapozó, vagyis első szakasza megfelelő arra, hogy klienseinket jobban megismerhessük, s ne csak arra legyen rálátásunk, hogy milyen életkörülmények közül, milyen ismeretekkel érkeztek, hanem, hogy miben szorulnak fejlesztésre, s az adott csoportunkba beleillenek-e. Ebben a kérdésben természetesen szükségszerű kikérni a nevelők véleményét is. Majd összeállításra kerülhet a csoportunk. Figyelembe kell vennünk a bv-ben a napirendet, és azt is,

Folytatás az első oldalról...

hogy a fogvatartottak az általunk tervezett időpontokban, nem biztos, hogy elérhetőek. (Szállítás, beszélő egyéb közbejöhét okok végett.) Tehát nem célszerű zárt csoportban gondolkodnunk. Bár a csoportvezető ismeretek szerint ideális lehet egy 12 főből álló csoport, a bv intézetekben elég, ha esetenként 7-8 fővel dolgozunk együtt. Mindebből fakadóan a csoportfoglalkozások egymásra épülésében is lazább szerkezetet érdemes felépíteni, hiszen az egy-egy találkozásból való kimaradás nem okozhat fennakadást a csoport „életének” továbbvitelében. Megfelelőek lehetnek a mű-

vészeti tevékenységre alapozó foglalkozások, hiszen azok készségfejlesztőek, gondolkodásra készítetők, a kommunikációt is fejleszthetik, sőt olykor a problémamegoldó készséget is javíthatják. Ezen kívül egy jól felépített életúttervezés mindenképpen használható, hiszen a jövőre irányul. Ennek fázisai tréning játékokkal kombinálva 3-5 foglalkozására (múlt, jelen jövő) bontva valósíthatók meg, de itt sem szabad megfélekezni a lazább szerkezetről. A csoportvezetőnek természetesen rendelkeznie kell olyan eszköztárral (játékok, feladatok), amelyek a bv intézetekben is

megoldhatóak, szem előtt tartva, hogy a kliensek az adott körülmények között másképp viselkednek, másképp reagálnak, mint egy „általános” csoportban. Ezen felül a csoport formálódása sem úgy fog létrejönni, mint egy más közösségben, tehát a szerepek kialakulása (álca szerepek is jelen lehetnek), a csoportdinamikai elemek is eltérőek lehetnek, amelyekkel alapvetően tisztában van a vezető. Nem beszélve arról, hogy sok esetben a csoportszabályok, normák sem spontán, a csoporttagok jelleméből, értékrendjéből adódik, hanem eleve a bv-s szigorhoz alkalmazkodnak. Ám elsődleges eszköze még-

is a csoportvezetőnek az empátia, a szociális érzékenység és nem árt egy csepp humor sem, amellyel az esetleges fennakadások, megtorpanások leküzdhetőek és továbbvihető lesz a csoportfolyamat.

Fiatalkorúakkal végzett munka

„Fiatalkorú vert agyon egy magatehetetlen nőt”
„Fiatalkorúak raboltak egy bevásárlóközpontban”
„Fiatalkorúak gyújtottak fel egy hajléktalant” „Fiatalkorú lemészárolta saját apját”

Nap mint nap hallunk és olvasunk hasonló főcímeket az újságokban és a médiában, az áruházi lopástól a kegyetlen emberölésig. A lista hosszú és soha nem lehet teljes, mivel a bűnözés újabb és újabb fajtáival találkozunk. Sokszor már meg se halljuk, vagy amin az egyik percben elborzadunk a másikban már nem is gondolunk rájuk. Pedig sokszor hangzik el mostanában, hogy a „jövő alakítója a fiatalság”. Azt azonban már elfelejtik, hogy a fiatalokat a jelen formálja: a környeze-

tük, a családjuk, a tanintézmények, a jelen társadalmi és ideológiai.

Egyre több az olyan bűncselekmény – elsősorban lopás, rablás, nemi erőszak, zsarolás –, amelyek elkövetői fiatalok, azaz 18 éven aluliak. A statisztika szerint Magyarországon szinte minden harmadik bűnelkövető fiatalok. Sokan azonban nem tudják, hogy különbséget kell tenni egy fiatalkorú és egy gyermekkorú elkövető között. Ezt a szelektálást a 14 éven aluli elkövetők számának növekvő tendenciája tette indokolttá. Ám ezek a gyermekkorúak nem maradnak mindig gyermekek. Pár éven belül felnőnek, és akkor, ami most csak jövő, jelené válik. Ahhoz, hogy a fiatalkorú

bűnözés problémáját a jövőben kezelni tudjuk, már most meg kell teremteni az ehhez szükséges társadalmi, gazdasági és egyéb feltételeket.

Az emberiség születése napjától küzd az önmagában szunnyadó rossz ellen. Társadalmunk jelenlegi szakaszán, a társadalmi élet valamennyi szférájában léteznek ellentmondások, amelyek a bűnözés kiváltó okai lehetnek. A fiatalkori bűnözés vizsgálata kiemelt fontosságú feladat, mert a fiatalkorú elkövetők a felnőtt korú bűnözők utánpótlását jelentik, s a megelőzés lehetősége a fiatalkorúaknál kedvezőbb. A fiatalkorú elítéltek esetében nehezítő körülmény, hogy halmozottan hátrányos környezetből

kerülnek ki és olyan kritikus életszakaszt kell büntetés-végrehajtási intézetben eltölteniük, amely még a stabil, integrált személyiséget is komolyan próbára teszi. Személyiségük általában gyengén fejlett, neveltségi szintjük alacsony, szocializációs folyamatuk sérült.

A fiatalkorú bűnelkövetők társadalmi integrációját segítve a Közigazgatási és Igazságügyi Hivatalnál, utógondozó koordinátor munkakörben, melyben 2010. december 01-étől dolgozom. Ekkor a TÁMOP 5.6.2.-10/1-2010-0001 „A Társadalmi kohéziót erősítő bűnmegelőzési és reintegrációs programok módszertani megalapozása” című kiemelt projekt szakmai megvalósításában kezd-

Belső cikk főcíme

tem el dolgozni Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. A következő főbb feladatokat láttam el: egyéni esetkezelés, szociális és hivatalos ügyintézés, csoportos foglalkozások, segítő beszélgetés, fogvatartott motivációjának fenntartása, családi kapcsolatok helyreállítása, egyéni fejlesztési terv kidolgozása, családi döntéshozó csoport konferencia megtartása, önkéntesek és sors-társsegítői hálózat kialakítása, jóvátételi program szervezése, tevékenységi körben együttműködés a területileg illetékes szociális ellátórendszerekkel, szabadulásra való felkészítés, szabadult után követése, majd a gondozási folyamat lezárása.

Ezen feladatokat három büntetés- végrehajtási intézetben láttam el:

Sátorlajújhelyi Fegyház és Börtön (2010. december 01. – 2012. május 31.)

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet (jelenleg is)

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet Fiatalok Regionális Büntetés- végrehajtási Intézet Telephelye (jelenleg is)

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet Fiatalok Regionális Büntetés-végrehajtási Intézet Telephelyén a projekt indulásától

2012. novemberéig 143 fő került bevonásra. A programban három tréningciklus zajlott le, mely 30 óránkénti blokkokból állt (önismereti, kommunikációs, konfliktuskezelő és életúttervezés foglalkozássorozatokkal váltakozva). A Telephelyen 61 fogvatartott járt tréningre, végül 55 fogvatartott végezte el sikeresen, s kapták meg erről a tanúsítványt. A fogvatartottak innen léphettek tovább a szakmaképzésbe. Összesen 4 képzés indult az Intézetben, két képzés egyes csoporttal lett megszervezve a Székhely és a Telephely között. Két alkalommal volt targonca gépkészítői OKJ-s tanfolyam, valamint ingatlanfenntartó-karbantartó és térburkoló betanító képzés. A szakmaképzésen a két Intézetben összesen 63 fogvatartott kapott képesítést. Ebből 4 fő szabadult tért vissza az Intézetbe parancsnoki engedéllyel a képzést befejezni. Mind a 4 fő sikeres vizsgát tett.

A program végét a kivezető szakasz jelentette: az utógondozás, ami két alszakaszra osztható; egy úgynevezett kivezető szakaszra, aminek célja a fogvatartottak szabadulásra való felkészítése, és egy szabadulás utáni szakaszra.

A szabadulás után a programban résztvevő volt fogvatartottakat az utógondozó koordinátor a Megvalósíthatósági Tanulmány alapján hat hónapig követheti

nyomon. Az utógondozás célja, hogy szabadságvesztésből szabadultnak segítséget nyújtson a társadalomba való beilleszkedéshez, és ehhez szükséges szociális feltételek megteremtéséhez. A segítő folyamat alapja a kliens és a segítő szakember megállapodása, amikor közösen fogalmazzák meg az együttműködés célját.

Az utógondozó koordinátor aktívan segíti a fogvatartottat, a szabadultat a beilleszkedés objektív és szubjektív feltételeinek megteremtésében.

A szabadult fogvatartottak a Közösségi Foglalkoztatóban kereshetnek fel pén-tekenként.

A IV. szakasz során több program került megvalósításra: - *sors-társsegítővel való beszélgetés, jóvátételi program, családi döntéshozó csoportkonferencia.*

Jelenleg munkámat a TÁMOP- 5.6.3-12/1-2012-0001 azonosító jelű „A fogvatartottak többszakaszos, társadalmi és munkaerőpiaci reintegrációja és intenzív utógondozás modellje” elnevezésű projekt keretében végzem.

Elmondható, hogy nem könnyű ma koránérő tinédzsernek lenni. Sokan bolyongnak 14-18 évesen keresve helyüket, keresve a valahová, valakihez tartozás érzését. Lelkükben ott van a szülőktől kapott stressz, testükben a tenni akarás, a sok fölös energia, szemük-

ben a kétségbeesés. És amikor valaki odanyújtja nekik az első kábítószeres tablettát, elfogadják, hisz az úrt lelkükben ki kell tölteni valahogy. És úgy érzik, ezzel könnyebb. Hisz ezt megtanulhatták a felnőttektől: ha baj van, ott van Dr. Alkohol, aki orvosolja a problémákat. Csakhogy a kábítószerre pénz kell, az álmennyországba igen magasak a belépődíjak. S jön az ördög egy álbrát képében, s megkísérti őket: „Gyere velem, én megmutatom, hol szerezhetsz pénzt!” Ez a „hol” általában valami törvénybeütközőt jelent, s az ifjú már nyakig benne van, mire szülei kinéznek végre a saját problémáikból épített bástyáik ablakán. De akkor már késő. Ha ki is mászik belőle a fiatal, sérült és megbélyegzett marad örökre.

A bűnről, bűnözőkről pedig mindenkinek megvan a saját elmélete. A bűnözőket otthon, zárt ajtók mögött egy székben hátradőlve, mindenki megvet, de este, az utcán járva retteg tőlük. Nem gondol arra senki, hogy min múlik kiből lesz bűnöző és kiből áldozat. S ha már fiatalokúakról van szó, feltehetjük magunknak azt a kérdést is, ki is a bűnöző és ki az áldozat.

Családi kapcsolatok helyreállítása

A család életünk és boldogságunk legfontosabb kerete, ahol- Kosztolányi szavaival élve: "Minden olyan szép még a csúnya is, a fájdalom a koldus -gúnya is". Mentori tevékenységem alapjául (családi kapcsolatok helyreállítása szolgáltatás) a J-N-SZ Megyei Gyermekvédő Intézet és Gyermekotthonban eltöltött 19 év és a TÁMOP 5.6.2 projektben végzett utógondozói munka tapasztalatai szolgálnak.

A kliens kezdeményező szerepe az elsődleges, de az utógondozó koordinátor is javasolhatja a szolgáltatás igénybe vételét. Az adatvédelmi szabályok betartása mellett segíti a kapcsolat felvételét, vagy normalizálását, segítő beszélgetéssel támogatja a fogvatartott családi rendszerbe való visszaailleszkedését. A társadalom egyik legfontosabb alappillére a család, így a szabaduló fogvatartott társadalomba való visszaailleszkedésének elősegítésében is kiemelt jelentőséggel bír. A család részéről ez olyan fontos erőforrás, amely akár döntő is lehet a szabaduló későbbi életére, így kriminalitására is. A család hiányának, a talajtalanságnak az

érzése gyakran megjelenik a beszélgetések során. A kapcsolatok helyreállítása illetve létrehozása sok esetben szociális problémákat is megelőzhet vagy meg is oldhat, mint lakhatás, ellátás. A családdal való kapcsolattartás erősítése azért is fontos, hogy ennek alapján a szabaduló ne egy elenséges vagy közömbös társadalmi közegbe, hanem megértő, segíteni kész emberek közösségébe kerüljön, akik ismerve őt és körülményeit támogatást nyújthatnak számára. Az első, talán legfontosabb lépés, hogy a fogvatartott felismerje az intézeten kívüli kapcsolatok jelentőségét már a fogvatartás idején. Fontos, hogy felébredjen benne a motivációt, a kapcsolatok iránti igényt. Ez az alapvető szükséglet nem csak verbálisan nyilvánul meg, hanem a börtönben általam vezetett művészeti csoportfoglalkozásokon is, képi megjelenítés formájában (festészet). Munkám során arra töreksem, hogy az érték közvetítésben megjelenjen a tartalmas emberi kapcsolat is. Ezért érdemes mérlegelni – család, rokonok hiánya esetén különösen – a barátok, szomszédok, társadalmi,

karitatív szervek munkatársainak, egyházi személyeknek, önkéntes segítőknek, közösségi kapcsolatoknak, mint lehetséges támogatóknak a bevonását is ebbe a körbe. A megfelelő személyek megtalálásakor nagyfokú körültekintéssel kell eljárni. A közös elhatározás meghozatalához minden rendelkezésre álló és lehetséges információt meg kell vizsgálni és a személyiségi jogok, szakmai normák betartása mellett más szakembereket is célszerű bevonni. Érzékenyíteni lehet a környezetét illetve empátiát kell kialakítani.

Azt gondolom, hogy egy szociális szakembernek mindig szem előtt kell, hogy tartsa, mit tud adni és mire van szüksége a kliensnek. Fontos átgondolni a közben járás előtt, hogy szabadulás után a megjelölt személy milyen segítséget, támaszt tud nyújtani nem csak a szociális problémák megoldásában, hanem pszichésen is. Olyan hozzátartozóval kell segíteni a kapcsolat minőségének a javítását, amely a reintegráció során a rendezett életkörülmények előmozdításában aktív szerepet tölt be.

Soron következő események

Szeptember 2. – Területi koordinátorok értekezlete
Szeptember 3-5. – Interjútechnika I.
Szeptember 10-12. – Interjútechnika II.
Szeptember 23 – 26. – Csoportvezetési ismeretek tréning II.
Október 1-3. – Interjútechnika III.
Október 15-17. – Interjútechnika IV.
Október 28-30. – Interjútechnika V.

Együttműködések a projektmegvalósításban

2010. december 01-től dolgozom utógondozó koordinátorként a TÁMOP 5.6.2. „A társadalmi kohéziót erősítő bűnmegelőzési és reintegrációs programok módszertani megalapozás„ című kiemelt projektben. Feladataimat, munkámat a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben 2012, júniusig, a Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben folyamatosan a mai napig végeztem, végzem. A Büntetés-végrehajtási Intézeteken kívüli munkám a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálatánál teljesítem.

Fenti színterek azonban pusztán egy szeletét képezik az együttműködési körnek, melyet egy utógondozó koordinátornak ismernie, működtetnie szükséges, amennyiben jól akarja végezni munkáját. Mondhatjuk, az eddigiek pusztán az alapok, a napi tevékenység helyszínéül szolgáló terek. Ezeken túl az ügyfelekkel végzett munka során számtalan más intézménnyel, személlyel kell együtt dolgozni, kapcsolatot ápolni. A teljesség igénye nélkül felsó-

rolnék néhányat: önkormányzatok, gyámhivatalok, család segítők, szociális irodák, okmány irodák, iskolák, megyei egészség pénztárak, adóhivatalok, civil szervezetek, és még hosszan sorolhatnám. Minden esetben törekedni kell arra, hogy ezen szervezetekkel, ezek kapcsolattartó személyeivel az együttműködés harmonikus, ha tetszik személyes jellegű legyen.

Vajon feltettük már magunknak, vagy kapcsolatainknak a következő kérdéseket? Napjaink munkahelyeinek, de a korábbiaknak is, emellett az élet valamilyeni területén is igaz- alapvető és döntő fontosságú kérdése: hogyan lehet jól együttműködni, hogyan lehet a kapcsolatok működése harmonikus az élet különböző dimenzióiban, a többnyire közösen megoldandó feladatok magas hozamának érdekében? Milyen életstratégiát kövessünk mind – a felnőttek világát alapvetően alakító – a munkahelyeken, mind a társas kapcsolatokban? Hogyan előzzük meg, vagy hogyan menedzseljük – napjaink világában szükségszerűen jelenlévő – konf-

liktusokat úgy, hogy annak kimenetele win-win (győztes-győztes) legyen?

Tudjuk, hogy a cél elérésének mikéntje, hogyanja, a célhoz vezető út, a stratégia. A kapcsolatok harmonikus működéséhez az együttműködésen keresztül vezet az út, tehát stratégiánk az együttműködés kialakítása és folyamatos fejlesztése.

IMPRESSZUM

Szerkesztőség és kiadó:

Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal

Felelős kiadó:

dr. Csonka Ernő, elnök

Szerkesztők:

Dobos Dorina,
Kerek-Tamás Julianna,
Gáll Benedek Bence

Elérhetőség:

www.tettprogram.hu

E-mail:

dobos.dorina@kih.gov.hu